

Kijk voor meer IVN-activiteiten in de buurt op de website van onze collega-afdelingen!

e-mail adres:

gemeente
Peel en Maas

Rabobank
Venlo e.o.

Voor € 20,- per jaar bent u lid. U kunt dan meedoen met alle activiteiten en u ontvangt maandelijks ons krantje met info en het programma.

Tel mee met het landelijke vlindertelweekend

Van vrijdag 10 juli tot en met zondag 12 juli vindt de officiële Landelijke Tuinvlindertelling van De Vlinderstichting plaats. Meedoen is heel eenvoudig en kost weinig tijd. Kies een zonnig moment tussen 10.00 en 17.00 uur (wanneer vlinders het meest actief zijn). Tel precies 15 minuten de vlinders in je tuin of op je balkon. Noteer van elke soort het hoogste aantal dat je op één moment tegelijk hebt gezien (om dubbeltellen te voorkomen).

Voer je tellingen in op de website van [Tuintelling.nl](https://www.tuintelling.nl).

Wil je veel vlinders in je tuin?

Zorg dan voor bloeiende planten van vroeg in het jaar tot ver in het najaar. Vlinders drinken nectar uit de bloeiende planten en die nectar is de brandstof waarmee ze kunnen vliegen. Zonder bloeiende planten kunnen ze veel minder vliegen en vliegen is essentieel om zich voort te planten. Mannetjes moeten vele kilometers vliegen op zoek naar vrouwtjes om mee te paren en vrouwtjes vliegen kilometers om hun eitjes op de juiste waardplanten af te zetten. Vlinders zijn ruimdenkend als het gaat om nectarplanten. Alle planten met nectar kunnen ze gebruiken, maar ze kiezen uit de aanwezige bloeiers die waar de meeste en beste nectar in zit.

Veel mensen kennen de vlinderstruik (*Buddleja davidii*) en die trekt inderdaad veel vlinders aan, maar het wordt steeds duidelijker dat deze exoot zich invasief gaat gedragen en gelukkig zijn er veel goede alternatieven. Koninginnekruid is een heel goede nectarplant, maar ook wilde marjolein, duifkruid, heidelbladjes, sleedoorn en knoopkruid worden graag gebruikt. Dit zijn allemaal inheemse planten, maar ook de niet inheemse planten ijzerhard (*Verbena bonariensis*), lavendel en spoorbloem trekken veel vlinders. Om je tuin tot een echt thuis voor vlinders te maken, zijn die bloeiende planten heel nuttig, maar dan moet er ook de mogelijkheid zijn voor die vlinders om zich voort te planten. Rupsen zijn kritische en verwende dieren die vaak maar één of enkele plantensoorten hebben waarop ze kunnen overleven, de zogenaamde waardplanten. In de loop van duizenden jaren is die relatie ontstaan en waardplanten zijn dan ook bijna altijd inheemse planten, planten die van oudsher hier voorkomen. Het boomblauwtje legt in de zomer de eitjes op de bloemknoppen van klimop. De rupsjes eten eerst in die knopjes en verpoppen uiteindelijk in de strooisellaag. Judaspenning is een nectarplant, maar ook een waardplant van het oranjetipje.

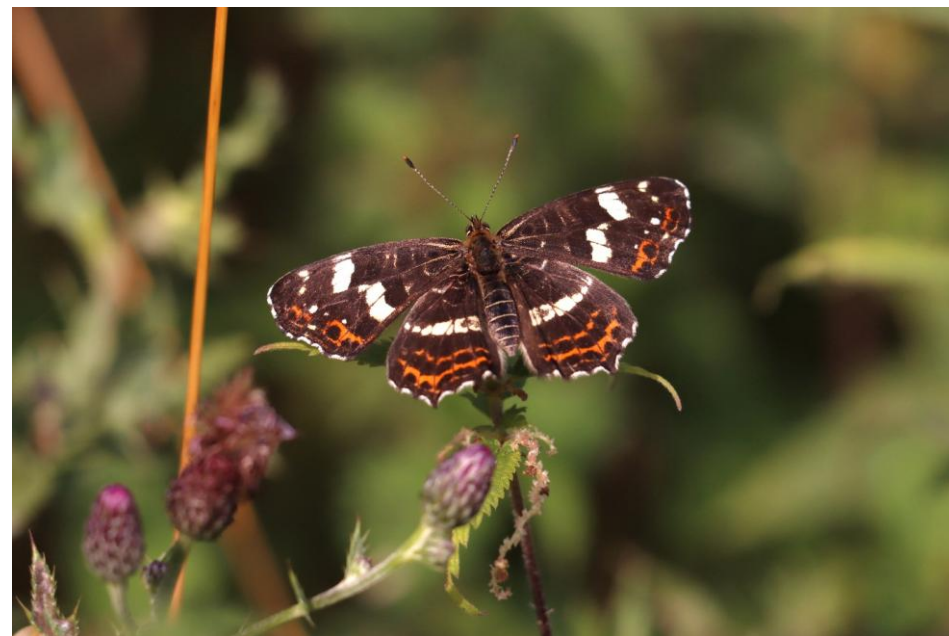
Als je nu een gazon hebt en daar een deel van niet meer wekelijks maait, maar laat groeien, heb je kans dat er pinksterbloem, kleine klaver en ooievaarsbek opkomen, respectievelijk waardplanten van oranjetipje, icarusblauwtje en bruin blauwtje. Op vuilboom, ook wel sporkehout genoemd, kunnen citroenvlinderrupsen groot worden en ook het boomblauwtje gebruikt deze in het voorjaar als waardplant. Naast pinksterbloem zijn damastbloem en judaspenning ook de waardplanten van het oranjetipje en brandnetel is goed voor de rupsen van dagpauwoog, kleine vos, gehakelde aurelia, atalanta en landkaartje. Inheems is van belang, maar ook dat de planten niet zijn behandeld met pesticiden.

Kijk voor meer info over de Tuinvlindertelling op:

<https://www.tuintelling.nl/tellingen/tuinvlindertelling/71f11d70-8401-11f0-8efb-833554448e6a>

Kijk voor meer info over een vlindervriendelijke tuin op:

<https://vlinderstichting.nl/wat-kan-jij-doen/tuinieren/vlindervriendelijke-tuin/>

Tekst: De Vlinderstichting
Foto Landkaartje: Laurie

Help de vlinders met flexellingen!

Een flexelling is een telling waarbij je tijdens een zelfgekozen wandeling de soorten doorgeeft die je bent tegengekomen. Een wandeling naar de supermarkt, een rondje met de hond of een stukje door de natuur tellen allemaal mee. Het is wel belangrijk dat je een complete lijst van vlinder- of libellensoorten doorgeeft, in plaats van hier en daar een losse waarneming. Nog nooit gedaan? Probeer het eens uit! Het kost nauwelijks extra tijd, het is heel makkelijk en het levert gegevens op die de Vlinderstichting kan gebruiken voor de trends van soorten te meten. De tellingen worden doorgegeven via speciale apps, zoals de Count4Nature App of ButterflyCount. Deze apps houden via de gps-functie automatisch de gelopen route en tijdsduur bij.

Waar vaste routes waardevolle langetermijntrends opleveren, brengen flexellingen de verspreiding en actuele aantallen in kaart op veel meer verschillende plekken in het land.

Je hebt geen uitgebreide kennis van insecten nodig om mee te doen, omdat de apps hulpmiddelen voor herkenning bieden.

Doordat je bij een flexelling alle soorten doorgeeft die je hebt gezien, is ook gelijk duidelijk welke soorten je tijdens je wandeling juist niet hebt gezien. Hierdoor is te zien hoe het bijvoorbeeld met de meer algemene soorten gaat, die je misschien niet meer als losse waarneming zou doorgeven, en de onderzoekers krijgen een beter beeld van de aantallen individuen ter plaatse. Kijk voor meer info op: <https://assets.vlinderstichting.nl/docs/416d741f-cfac-4ad0-9834-18fa93629e7a.pdf>

Tekst: de Vlinderstichting
Foto: Els

Zo help je vogels bij hitte

Vogels zweten niet zoals wij. Ze koelen af door te hijgen: met open snavel laten ze vocht uit hun bek en keel verdampen. Soms spreiden ze hun vleugels, soms zien ze er juist lusteloos uit. Sommige vogels laten hun keel heel snel trillen, waardoor lucht over vochtige slijmvliezen stroomt; dat zorgt voor extra koeling. Dit is allemaal natuurlijk gedrag en betekent niet meteen dat de vogel in nood is. Ooievaars en gieren hebben een bizar trucje om af te koelen: ze poepen over hun poten. Vogelpoep is eigenlijk urine en poep samen, het is wit en vrij dun. Het vocht uit de vogelpoep verdampt en dat heeft een koelend effect, net als zweet bij ons. En wat op de poten achterblijft ziet wit van de poep, een kleur die zonlicht weerkaatst, waardoor ze dus minder opwarmen.

Verder is schaduw natuurlijk ook verkoelend voor vogels. Bij gebrek aan schaduw, gebruiken sommige vogelouders, visarenden bijvoorbeeld, hun vleugels als parasol voor de jongen. Maar voor veel vogels is de allerbeste manier om snel af te koelen, drinken en even badderen in vers water. En dat is waar jij om de hoek komt kijken. Zet een schaal water in je tuin, zodat vogels niet ver hoeven te vliegen om verkoeling te vinden.

Ververs het water elke dag en houd de schaal schoon. Zo voorkom je mogelijke verspreiding van ziektes onder vogels én krijg je geen last van muggen. Het moet een lage schaal zijn, maximaal 5 cm diep, zodat vogels houvast hebben. Neem een platte schaal, diep bord, koekenpan of iets anders met een opstaande rand of kijk in onze webshop voor een mooie schaal. Plaats de waterschaal op een veilige plek in de schaduw. Een plek waar katten en andere roofdieren niet bij kunnen, bijvoorbeeld op een verhoging. Zet de schaal het liefst in de buurt van een struik, een bloembed of laag boompje, zodat vogels bij gevaar kunnen vluchten. Ze zijn namelijk extra kwetsbaar als ze nat zijn, omdat ze dan niet snel kunnen opvliegen.

Al na een paar dagen hitte wordt het lastiger voor vogels om eten te vinden. Insecten zijn minder actief en schuilen in de schaduw of in het groen en wormen zitten dieper in de grond, waar het koeler en natter is. Vogels moeten dus meer moeite doen om genoeg te eten te vinden, terwijl ze juist extra energie kwijt zijn aan het koel houden van hun lichaam. Houd een stuk gazon licht vochtig, zodat vogels als merels daar makkelijker voedsel kunnen vinden. Je kunt beperkt bijvoeren, het liefst eiwitrijk voer zoals meelwormen. Een stuk fruit kan ook, voor extra vocht.

Tekst: Vogelbescherming Nederland

Op een mooie zondagochtend langs de Swalm

Op zondag 26 april staan 8 belangstellenden klaar om op pad te gaan vanaf de parkeerplaats bij Herberg de Bos in Swalmen.

Het is nog wat fris, maar gelukkig schijnt de zon al volop. We steken de weg over en volgen het pad van Water-Wandel-Wereld route Swalmbruch.

Al snel komen we bij de meanders van de Swalm en we zien een tapijt van witte bloemetjes; het blijkt de bittere veldkers te zijn. Het is een waardplant voor het oranjetipje net als de pinksterbloem, look-zonder-look en judaspenning.

Bittere veldkers groeit vaak in vochtige, schaduwrijke gebieden, zoals beekoevers en moerasbossen. Verderop in het moeras staat de gewone dotterbloem, met de prachtige dooiergele bloemen die ons vanuit het donkere moeras toelachen.

Op het pad ligt een hazelworm zich op te warmen in de zon, dat is een mooie waarneming!

Het is weliswaar een excursie van de plantenwerkgroep, maar als natuurliefhebbers hebben we ook oog voor andere zaken.

Uiteindelijk komen we bij een bruggetje en steken we de Swalm over. De Swalm ontspringt ten zuiden van de plaats Wegberg in Duitsland en heeft een lengte van ongeveer 45 kilometer. Het gedeelte van de Swalm op Nederlandse bodem is 12 kilometer lang en heeft zijn natuurlijke, meanderende loop behouden of teruggekregen. Dat betekent ook dat zijn loop voortdurend verandert, omdat de oever aan de buitenkant afkalft. Soms worden daardoor bomen ontworteld en dat zien we op veel plekken. Aan de langzaam stromende binnenbocht zakt slib en zand naar de bodem, zodat deze bocht uiteindelijk verlandt. Hierdoor is er een variatie aan steile en vlakke oevers met op sommige plekken zelfs zandstrandjes.

De naam 'Swalm' is ontstaan uit het woord Swellbach wat aanzwellen betekent, want bij overvloedige regen zwelt de Swalm flink aan. Het Nederlands deel van het Swalmdal valt onder bescherming van Natura 2000 en wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

In het Swalmdal staan veel inheemse planten en bomen. Inheems wil zeggen: planten die na de laatste IJstijd zonder ingrijpen van de mens hier terecht gekomen zijn en zich hier ook voortplanten. Voorbeelden van inheemse soorten zijn eiken, verschillende soorten wilgen en populieren.

We vervolgen de wandeling over een smal pad langs de kronkelende beek, we genieten van de bloemen langs de kant. Robertskruid, vlasbekje, knolboterbloem, zandraket, grote muur, reigersbek, hondsdrif, Salomonszegel, akkerviooltje, pinksterbloem, paardenbloem.

Op het pad loopt een grote kever, het is een driehoornmestkever die bekendstaat om de drie hoornachtige uitsteeksels op de kop van het mannetje. (Hier niet te zien vanwege de mijten). We zien op de foto duidelijk de voelsprietten die beter ontwikkeld zijn dan die van de vrouwtjes. De mannetjes gebruiken hun grotere antennes om de geur van vrouwtjes op te pikken en zo partners te vinden. Hun voorkomen is een indicator voor een gezonde natuurlijke kringloop. In intensieve landbouwgebieden verdwijnen ze vaak, mede door de

afwezigheid van geschikte mest vanwege bestrijdingsmiddelen. De driehoornmestkever heeft een voorkeur voor gebieden met extensieve begrazing op zandgronden. We zien kleine bruine mijten op zijn lichaam en dit is een heel normaal verschijnsel. De mijten zijn geen parasieten; ze zuigen geen bloed en brengen de kever geen schade toe. De mijten gebruiken de mestkever als vervoermiddel om van de ene mesthoop naar de andere te reizen. De mijten eten vaak kleine schimmels of organisch materiaal in de mest, en soms de eitjes of larven van vliegen die in de mest leven.

We lopen verder over het kronkelende pad en even later gaan we een stukje steil omlaag en klauteren we weer omhoog waarna we nog over een opgevallen boom klimmen.

We staan even stil bij de holpijp, een plant uit de Paardenstaartenfamilie, die leeft in ondiep, matig voedselrijk water in moerasbossen. Holpijp verschilt van heermoes in uiterlijk en groeiplaats. Holpijp is groter, groeit in of aan het water, heeft een gladde, dikkere stengel en minder zijtakken. Heermoes is een hardnekkig onkruid met lange diepe wortels.

Langs de kronkelende beek zien we verschillende houten sculpturen. Deze kunstwerken zijn een markant onderdeel van de natuur in het Swalmdal. Ze zijn gemaakt in 2008 door kettingzaagkunstenaar Roel van Wijlick. Ze beelden diersoorten uit die typerend zijn voor het gebied in en rond de Swalm, zoals de bever, zeggekorfslak, ijsvogel en grote bonte specht.

Rond 12.00 uur zijn we weer terug bij het beginpunt na een prachtige ochtend. Hartelijk dank aan de leden van de plantenwerkgroep voor hun deskundigheid.

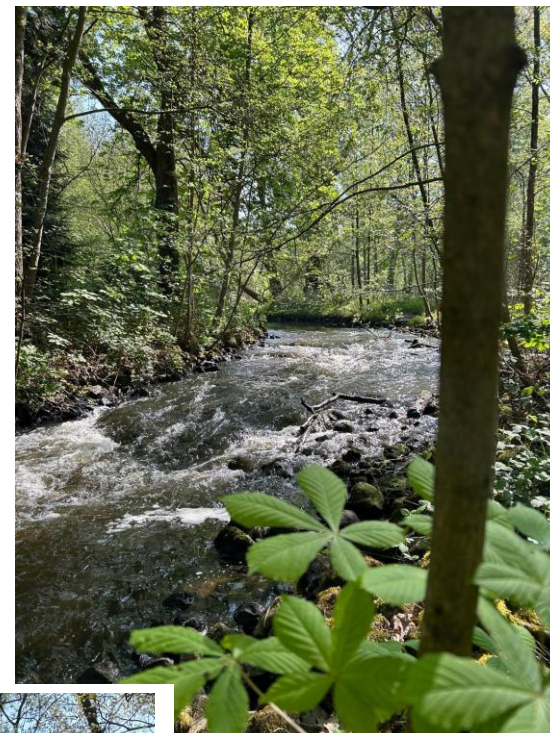
Voor wie zelf op pad wil gaan in de Swaldal is hier de link van de hele wandelroute

Swalmbruch te vinden:

<https://www.wa-wa-we.eu/nl/premium-wandelroutes/wanderwege-details/schwalmbruch.html>

Tekst en foto's:

Els en Marij

Het succesverhaal van de Grauwe klauwier (*Lanius collurio*)

Een van de vogelsoorten waar het deze eeuw goed mee gaat is de Grauwe klauwier. Vanaf ongeveer 2010 zien we in Nederland een forse groei van de populatie van circa 100 naar ruim 1500 paren in het afgelopen jaar. Een gevolg van droge voedselrijke zomers en een gunstig terreinbeheer maar ook internationaal vertoont deze soort een stijgende lijn. Drenthe (Bargerveen), de Veluwe en Zuid-Limburg waren oorspronkelijk de belangrijkste gebieden maar langzaam maar zeker zien we de soort elders en zeker ook in Noord-Limburg en Oost-Brabant verschijnen. In de Groote Peel en Mariapeel maar ook de overige natuurgebieden zien we steeds vaker een broedpaartje zich vestigen.

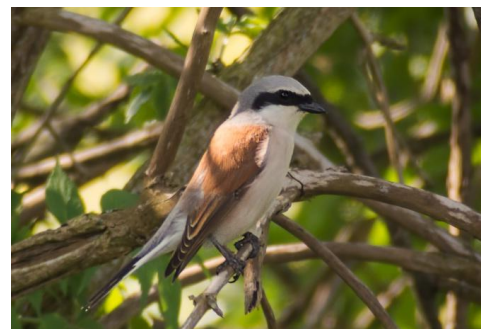
Deze zomergast van april-mei tot september-oktober met een grootte tussen Vink en Zanglijster herkennen we bij het mannetje met name aan de brede, zwarte oogstreep (het zgn. bandietenmasker) maar ook aan zijn haaksnavel. Een asgrijze kruin, witte keel, roodbruine mantel en een lichtroze buik en borst. Staart zwart met witte veertjes aan de zijkant. De vrouwtjes zijn geelwit aan de onderkant met een grof schutpatroon. De kruin is bruin/grijs met een grijzere achterkant. De oogstreep is bruin. Een jong exemplaar lijkt op het vrouwtje.

Voor de klauwieren zijn insecten het hoofdvoedsel maar ook hagedissen en muizen staan op het menu. Ze hebben de gewoonte om een voedselvoorraad aan te leggen door deze te prikken aan doornen of prikkeldraad.

Het broedseizoen begint na aankomst uit hun wintergebied in mei of begin juni.

De Grauwe klauwier broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. Het is een onopvallende vogel met weinig zang. Het nest hangt meestal op een hoogte tot 3 meter en met voorkeur in een doornstruik. Er worden 4-7 eieren gelegd en de broedduur is 13-14 dagen. Binnen 2-3 weken verlaten de jongen het nest. Het mannetje is een zorgzame vader want tijdens het broeden en in de eerste week na het uitkomen van de eieren zorgt hij voor de voedselaanvoer voor vrouw en kinderen. Daarna nemen beide ouders deze taak op zich.

Deze langeafstand trekker vertrekt in augustus-september naar zijn winterverblijf in zuidelijk Afrika. De route verloopt zuidoostelijk via Turkije-Israël-Egypte naar de omgeving Kenia, Tanzania en Congo. De Grauwe klauwier vliegt meestal 's nachts en alleen of in kleine groepen; voor vogels van 16-18 cm groot, een prestatie van formaat!

Foto's: Man en vrouw Grauwe klauwier van Geert Custers uit 2016 in Oost-Duitsland.

Nog een tip voor wie in onze omgeving op zoek gaat naar deze vogel: De grootste kans om een Grauwe klauwier aan te treffen is op de Crayelheide of de ernaast gelegen Blerickse Heide. Ook in het Berckterveld, langs de Maas vanaf de Romeinenweerd tot aan het veer Baarlo-Steyl is de kans groot om deze vogel te zien. Zoek de top van (braam)struiken af en neem hiervoor ruim de tijd, want het zijn schuwe vogels die bij de minste onraad in het struikgewas wegduiken.

Tekst: Jan Peeters

Foto: Grauwe klauwier (mannetje) op de Crayelheide in mei 2026 van Suzanne

Het is een uitstekend jaar voor muizen en vogels profiteren daarvan

Uit het hele land komen dit jaar berichten dat er veel muizen zijn. Veldmuizen, rosse woelmuizen en bosmuizen beleven een piekmoment. Vogels die deze muizen op het menu hebben staan, zoals velduil, torenvalk en steenuil hebben daardoor een vet jaar. En dat is goed nieuws na een aantal magere muizenjaren.

De aantallen van muizen wisselen van jaar tot jaar, met zowel piek- als daljaren. Vóór 1956 hadden de pieken van bijvoorbeeld veldmuizen een regelmatig driejarig karakter, maar daarna verdween die regelmaat. Het ingrijpend veranderde landgebruik sinds 1950, maar ook klimaatverandering – zoals toegenomen neerslag en warmer wordende winters – zijn daar debet aan. Deze eeuw hebben we inmiddels aan aantal piekmomenten gehad: 2004, 2007, 2014 en 2019, waarbij pieken soms sterk regionaal voorkwamen. Dit jaar lijkt het hele land zeer muizenrijk te zijn. 2026 kunnen we dus aan de lijst van muizenrijke jaren toevoegen.

Veel muizen etende vogels reageren heel direct op een toename aan muizen. Doordat er opeens veel meer voedsel is te vinden, neemt de legselgrootte bijvoorbeeld toe en vliegen er meer – vaak goed doorvoede - jongen uit. Hierdoor kunnen de aantallen van een soort weer hoger zijn in het jaar volgend op een veldmuizenpiek. Soorten als velduil, torenvalk en steenuil profiteren, maar ook andere soorten reageren op de (veld)muizenpiek, zoals ooievaars en kerkuilen.

Tekst: Sovon Vogelonderzoek Nederland

Verslag libellenavond en workshop

Op woensdagavond 17 juli gaven Jan en Riek een lezing over libellen in 't Paedje in Baarlo. Vanwege het mooie weer waren er maar 5 belangstellenden aanwezig, maar ondanks de lage opkomst was het een leerzame en gezellige avond.

Jan begon de avond met een interessante lezing over libellen, waar veel bijzonderheden aan bod kwamen.

De orde der libellen met ongeveer 75 soorten die in Nederland te vinden zijn, wordt onderverdeeld in twee hoofdgroepen: de Gelijkvleugeligen en de Ongelijkvleugeligen.

De onderverdeling is gebaseerd op de vleugelvorm, de stand van de ogen en de lichaamshouding.

De Gelijkvleugeligen staan beter bekend als de juffers.

Hun voor- en achtervleugels zijn even groot en hebben dezelfde vorm. In rust worden ze meestal rechtop samengeklapt boven het achterlijf. De ogen staan ver uit elkaar aan weerszijden van de kop en raken elkaar nooit. Ze zijn over het algemeen kleiner, zeer slank en hebben een fragiel, naaldachtig achterlijf. Ze vliegen doorgaans langzamer en fladderend. De volgende families behoren tot de juffers: Beekjuffers, Panterjerjuffers, Waterjuffers en Breckschenen.

De Ongelijkvleugelige, dit zijn de echte libellen.

Hun voor- en achtervleugels verschillen duidelijk van vorm. De achtervleugels zijn aan de basis breder dan de voorvleugels. In rust houden ze de vleugels horizontaal en breed gespreid. De ogen zijn enorm groot, bol en raken elkaar bovenop de kop, waardoor ze bijna het hele hoofd bedekken. Ze zijn forser en steviger gebouwd. Het zijn uitmuntende en razendsnelle vliegers (sommige soorten halen tot wel 50 km/u). De volgende families behoren tot de echte libellen: Glazenmakers, Rombouten, Bronlibellen, Glanslibellen en Korenbouten.

Na deze uitleg kwamen er voorbeelden van de verschillende soorten aan bod die nader werden bekeken en daarna gingen we zelf aan de slag.

Aan de hand van foto's van libellen konden we met een apart libellenboekje de verschillende libellen determineren. Dat was geen gemakkelijke klus!

Het lukte ons om onder andere de Viervlek, Bruine korenbout, Azuurwaterjuffer, Breedscheenjuffer en Vuurjuffer te determineren.

Heb je ook al distelvlinders gezien?

Distelvlinders hebben er vaak al een halve wereldreis op zitten tegen de tijd dat ze hier opduiken. Ze vertrekken aan het eind van de winter vanuit Afrika om de oversteek naar het noorden te wagen. Soms zie je dat ook aan hun vleugels; die zien dan wat rafelig en gebleekt door de duizenden kilometers die ze hebben afgelegd.

De aantallen die we hier zien variëren enorm van jaar tot jaar. In goede jaren vertrekken er veel vlinders vanuit Afrika en hebben ze ook nog eens een probleemloze reis deze kant op. Als die vele vlinders zich hier ook voortplanten in mei en juni en de omstandigheden in de zomer gunstig zijn, dan betekent dit dat de aantallen in september enorm kunnen zijn. De vlinders worden veel op nectarplanten aangetroffen.

Er zijn jaren dat er, met name in augustus en september vele honderden tot duizenden distelvlinders per dag worden gezien, maar er zijn ook jaren dat de distelvlinder maar mondjesmaat wordt gezien. Hier aangekomen planten ze zich voort om daarna te sterven. Mannetjes bezetten en verdedigen van de namiddag tot de vroege avond een territorium, meestal een open zonnige plaats bij een lage vegetatie. De paring, die vaak in de namiddag plaatsvindt, wordt voorafgegaan door een baltsvlucht waarbij mannetje en vrouwtje snel om elkaar heen cirkelen. De eieren worden afgezet op waardplanten als vooral akkerdistel, gewone klit en grote brandnetel. Zo nu en dan kun je ook rupsen vinden op kaasjeskruid en asters. Zodra rupsen zijn uitgekomen, gaan ze naar de onderzijde van het blad en maken een los, zijden spinsel door de hoeken van een of meer bladeren bij elkaar te spinnen. In dit spinsel leven ze van de bladeren. Alleen de hardste nerven blijven intact.

Wanneer het blad op is, verhuizen ze en maken een nieuw nest, altijd op dezelfde plant. Zo ontstaat een markant geheel van bladeren en verlaten spinsels met bladskeletten en uitwerpselen. Als er meerdere rupsen op dezelfde plant leven, wordt de hele plant kaalgevreten; zijn er teveel rupsen dan verhongert een deel. Na de laatste vervelling leeft de rups open en bloot op de waardplant. De verpopping vindt plaats in een los spinsel van bladeren, meestal op een plant in de buurt van de waardplant.

De vlinders die in de loop van de zomer, soms zelfs tot begin oktober uit de poppen sluipen vertrekken om, soms in meerdere generaties, de terugtocht naar Afrika te ondernemen.

Bron: Vlinderstichting

Foto: Suzanne

‘Onkruid’ te lijf, zonder gif

Gif in je tuin gebruiken tegen ‘onkruid’ is slecht voor insecten, vogels, jezelf, dus zo’n beetje voor alles en iedereen, daar ben je vast wel van overtuigd. Maar: wat zijn de alternatieven?

Onkruid is een raar woord. Het betekent namelijk voor iedereen wat anders. Zo is akelei voor de meeste mensen een prachtige bloem, maar voor een spinaziekwaker is het onkruid, want het moet niet op een bord pasta belanden. Je trekt hondsdrif misschien vlijtig uit je tuin, terwijl een ander het als bodembedekker gebruikt. Kortom, onkruid bestaat niet. Ieder kruid heeft waarde, het hangt er maar vanaf hoe je ernaar kijkt.

Met dat gedachtensprongetje kun je veel planten die uit zichzelf opkomen in je tuin ineens gewoon laten staan! Geef ze een kans. Als je ze mooi vindt, zijn ze geen onkruid, maar tuinplanten. Ze groeien er toch al en overleven blijkbaar goed. Laat dus gewoon staan wat je niet herkent. Dat kan ook als het langs een bloempot of waterschaal tussen de stoeptegels opkomt. Soms blijkt het ineens vingerhoedskruid of fluitenkruid te zijn: prachtig!

Het ergste dat je kan gebeuren is dat je het lelijk vindt. Dan trek je het eruit, voor het zaad vormt. Bijkomend voordeel van planten die zomaar opkomen: vaak zijn het inheemse soorten. Dat zijn soorten die hier ook ‘wild’ in de natuur groeien en waar insecten blij mee zijn. Enkele voorbeelden van planten die je – naast hondsdrif – prima als bodembedekker kunt laten staan zijn bosaardbei, gele dovenetel, Robertskruid, speenkruid, bosanemoon, bosandoorn, citroenmelisse of zenegroen. Geweldig voor de natuur én gifvrij: dat is nog eens gezond voor jou en je tuin.

Mooie bodembedekkers zijn briljant. Ze woekeren vaak een beetje (maar laten zich makkelijk uittrekken) en bedekken, zoals het woord al aangeeft, alle kale stukken grond. De planten die voor jou onkruid zijn, maken op die manier minder kans. Het mogen natuurlijk ook bodembedekkers zijn die je in het tuincentrum koopt. Of in de webwinkel van Vogelbescherming/Vivara, waar je steeds meer biologische, inheemse planten, stuiken en bomen vindt.

Mos werkt volgens hetzelfde principe. Laat mos dat zich aandient gemoedelijk tussen de voegen van je stenen groeien en er zal op die plaats geen andere plant meer opkomen. Een soort voegbedekkers eigenlijk, in plaats van bodembedekkers. Durf het aan! Ga voor de mostuin en kijk je ogen uit als het mos begint te bloeien.

Leer ten slotte de planten herkennen die je echt niet ziet zitten in je tuin. Verschillende soorten vragen namelijk een verschillende aanpak. Met de app ‘ObsIdentify’ zie je in een mum van tijd met welke soort je te maken hebt. Veel eenjarig of meerjarig ‘onkruid’ (brandnetels, stinkende gouwe, kleeftkruid, nachtschade) trek je zo uit de grond. Dan zaait het zich niet uit en heb je volgend jaar een stuk minder werk. Pak het plantje laag vast, net onder de grond, dan trek je de wortels mee. Dit gaat het beste na een regenbui. Dan kun je meteen de naaktslakken wegvangen. Wortelonkruid (zoals paardenbloemen of distels) moet je diep uitsteken, met wortel en al. Gebruik een onkruidsteker of oud aardappelschilmesje. Maar denk nog één keer na: wil je écht de distelvlinders, dagpauwogen, citroenvlinders, putters, goudvinken en groenlingen missen, die anders af zouden komen op de bloemen en zaden?

Tekst: Vogelbescherming Nederland

Veel broedparen van de bonte vliegenvanger bij onze leden in de tuinen

Ik heb dit voorjaar van meerdere natuurliefhebbers gehoord dat er een bonte vliegenvanger werd gezien in of bij een nestkastje in de tuin of op zoek naar een geschikte nestgelegenheid.

De bonte vliegenvanger doet het in Nederland over het algemeen goed. De soort heeft een stabiele populatie en profiteert volop van de nestkastjes die wij in onze tuinen ophangen.

De vogels keren eind april terug uit tropisch Afrika. Ze zijn momenteel volop bezig met het voeren van jongen of het grootbrengen van een tweede legsel, wat door warmere zomers steeds vaker voorkomt. Ze zijn erg honkvast en keren elk jaar terug naar dezelfde plek en ze maken dankbaar gebruik van nestkasten in bossen, parken en tuinen.

De naam van het vogeltje verradt het al: ze eten graag insecten zoals vliegen, muggen, vlinders, libellen of sprinkhanen. Ze vangen de insecten vanaf een uitkijkpost. Daar houden ze de omgeving in de gaten en met snelle, korte vluchten vangen ze de insecten in de lucht. Het is erg leuk om een tijdje te kijken naar het gedrag bij het vangen van de vliegjes, ze maken soms kleine acrobatische sprongen om een insect te vangen.

De bonte vliegenvanger is iets kleiner dan de grauwe vliegenvanger. Het mannetje heeft een bruin/grijze rug, een heldere witte keel en buik en een witte vleugelvlek. Het vrouwtje is wat valser van kleur dan het mannetje. Als de bonte vliegenvanger twee witte vlekjes boven zijn snavel heeft, dan weet je dat het een mannetje is. Bij het vrouwtje ontbreken deze vlekjes.

De mannetjes zijn kleine casanova's. Na het paren gaan ze vaak een paar honderd meter verderop weer zingen, om nog een vrouwtje aan te trekken. Voor de vrouwtjes is dit niet ideaal, want het mannetje geeft prioriteit aan de jongen van het eerst broedende vrouwtje. Hij voert zijn eerste vrouwtje tijdens het broeden, maar stopt hier vaak mee als het tweede vrouwtje begint te broeden. Komen de jongen van zijn eerste nestje uit? Dan voert het mannetje de jongen van zijn eerste vrouwtje, maar de jongen van het tweede vrouwtje worden pas door hem gevoerd als de jongen van het eerste nestje zijn uitgevlogen. Hierdoor hebben de jongen van het tweede vrouwtje een kleinere kans op overleven.

Bonte vliegenvangers broeden in boomholtes met natuurlijke nestholtes, bijvoorbeeld een oud nest van een specht. Ook broeden ze graag in een nestkastje. Voor de nestkastjes hebben zij dezelfde voorkeur als de koolmees. Dit is soms nadelig voor de bonte vliegenvanger, omdat koolmezen het hele jaar aanwezig zijn in Nederland en eerste keus hebben bij het selecteren van een nestkastje. Als de bonte vliegenvanger in Nederland is gearriveerd zijn veel nestkastjes dan ook al bezet. Het broedsel bestaat meestal uit zes eitjes. Het broeden duurt ongeveer twee weken, waarna de jongen vervolgens uitvliegen als ze 16 dagen oud zijn. De jongen blijven dan nog zo'n acht dagen in de buurt van het nest. Daarna gaan ze hun eigen weg.

Tekst: Els

Foto: Suzanne

Op een zonovergoten ochtend langs de Kwistbeek op zoek naar libellen

Op zondagochtend 28 juni staan 5 natuurliefhebbers klaar om langs de Kwistbeek op zoek te gaan naar libellen en vlinders. Na de snikhete dagen met temperaturen boven de 38 graden is de animo niet groot en dat is heel begrijpelijk. Desalniettemin gaan we goedgemutst op pad. Vanaf de parkeerplaats bij de picknickbankjes in de Meeren, rijden we eerst naar de Litjeshei, zodat we sneller bij de Kwistbeek zijn en ook hier kunnen we de auto in de schaduw langs de weg parkeren.

Binnen enkele minuten staan we aan de oever van de beek en het wemelt hier al van de juffers. We zien de Blauwe breedscheenjuffer, waarvan de schenen (een deel van de achterpoten) verbreed en witachtig van kleur zijn, met een smalle, zwarte lengtestreep. Dit is zelfs in de vlucht te zien. We zien de Azuurwaterjuffer, te herkennen aan het U-vormige teken op het tweede segment van het achterlijf. We zien ook het Lantaarntje, waarvan segment acht van het achterlijf blauw is en de overige segmenten zwart.

Er staan Akkerdistels in bloei en we zien de eerste vlinders: Distelvlinder, Klein koolwitje, Groot koolwitje, Citroenvlinder en Groot dikkopje. We zijn blij met wat we zien, maar het is niet te vergelijken met jaren geleden. We constateren dat de terugloop van het aantal vlinders ook hier goed te merken is. We lopen verder langs de beek en in het gras zit de Grote groene sabelsprinkhaan.

Boven het water is het een spektakel van jewelste van juffers en libellen. We zien tandems en paringswielen en ook vrouwtjes die hun eitjes afzetten. Heel bijzonder om te zien zijn de Blauwe breedscheenjuffers waarvan de vrouwtjes hun eitjes afzetten op drijvende waterplanten terwijl de mannetjes de vrouwtjes nog in een tandem vasthebben en als een vuurtorentje boven het water uitsteken om andere mannetjes uit de buurt te houden.

Als libellen zijn uitgeslopen vliegen ze van het water weg om op een rustige plaats aan te sterken en gaan terug naar het water voor de paring en eiafzetting. Sommigen nemen daarbij een territorium in. Bij warm weer, zoals vandaag, vliegen de mannetjes lang op en neer met nauwelijks rustpauzes. Komt er een vrouwelijke soortgenoot in de nabijheid dan zal hij deze meteen benaderen en na een korte schermutseling heeft het mannetje het vrouwtje met zijn achterlijfaanhangsels vastgepakt.

Juffer mannetjes pakken het vrouwtje vast achter het eerste segment van het borststuk. Mannetjes van echte libellen pakken het vrouwtje direct achter de kop vast. Daarna kromt het mannetje zijn achterlijf aan de onderzijde naar voren en brengt een pakketje sperma over naar het secundaire geslachtsorgaan. Het vrouwtje zal daarna haar achterlijf naar voren krommen en met haar geslachtsorgaan het spermapakketje van het mannetje overnemen. Dit hele gebeuren kan geheel of gedeeltelijk in de lucht plaats vinden, afhankelijk van de soort. Als het mannetje en het vrouwtje aan elkaar zijn gekoppeld, gestrekt zitten of vliegen, dan noemen we dit een tandem. Als zij samen een lus vormen, tijdens de eigenlijke paring dan noemen we dit een paringswiel. De duur van het paringsritueel kan enkele seconden tot meer dan een half uur duren afhankelijk van de soort. Na de paring volgt meestal meteen de eiafzetting door het vrouwtje, vaak vergezeld van het mannetje.

We lopen verder en op sommige plekken staat een heerlijk windje, er is ook schaduw langs het water, maar daar vliegen weer minder libellen.

We zien een Boomblauwtje dat rond een vossendrol met kersenpitten vliegt en we zien de sporen van de bever die met takken heeft gesleept die in het water liggen. We zien enkele Weidebeekjuffers en de Vuurjuffer die te herkennen is aan zijn opvallende vuurrode achterlijf in combinatie met de gitzwarte poten. De Gewone oeverlibel, Houtpantserjuffer, en de Viervlek; een zeer algemene, middelgrote echte libel uit de familie van de Korenbouten. De soort valt direct op door de specifieke zwarte vlekjes halverwege de voorrand van elke vleugel, waaraan de libel zijn naam dankt. De Grote roodoogjuffer, de Koraaljuffer; een kleine, opvallende libel uit de familie van de Waterjuffers. Deze soort valt direct op door zijn intens rode tot oranje kleur met opvallend lichtrode tot oranje poten. De Grote keizerlibel; een van de grootste libellen in Nederland. Deze indrukwekkende jager behoort tot de familie van de Glazenmakers en valt op door zijn blauwe kleuren en felle, territoriale vlieggedrag. De Metaalglanslibel; een opvallende, glimmende libel met een metaalgroen borststuk en achterlijf met een opvallende gouden glans.

We horen ook vogels waaronder de Raaf, Grasmus, Vink, Merel, Blauwe reiger, Geelgors, Tjiftjaf en Zwartkop en we zien buiten de vlinders en libellen ook andere insecten zoals de Moerassprinkhaan; de grootste en meest bont gekleurde veldsprinkhaan in Nederland, echt prachtig om te zien.

De Knoopkruidschildwants, Bessenschildwants, Zomersmaragd kever, Groene rietcicade, Citroenlieveheersbeestje dat zijn naam dankt aan zijn citroengele kleur. Zuidelijk spitskopje; een sprinkhaan uit de familie van de Sabelsprinkhanen. De Struiksprinkhaan, eveneens uit de familie van de Sabelsprinkhanen, verder de Zilverstreepgrasmot, Franse veldwesp, Gewone grasmot, Goudoogdaas en Zuringrandwants.

Na anderhalf uur keren we om en lopen we terug langs de beek, we zien nog mooie vlinders zoals de: Atalanta, Bont zandoogje, Oranje zandoogje, Groot koolwitje, Klaverspanner, Jakobsvlinder en Sint-jansvlinder, opnieuw enkele Distelvlinders, Landkaartje en Dagpauwoog.

Om 12.20 uur zijn we terug bij de auto en we bedanken Jan en Riek hartelijk voor hun enthousiasme en het delen van hun onuitputtelijke kennis. Het is een voorrecht om met jullie op pad te mogen gaan!

Tekst: Els, met een stukje uit het libellenboekje van Jan en Riek

Foto's van Suzanne en Laurie: Sint-jansvlinder op Akkerdistel, Moerassprinkhaan, Paringswiel Blauwe breedscheenjuffer, Vuurjuffer, Weidebeekjuffer.

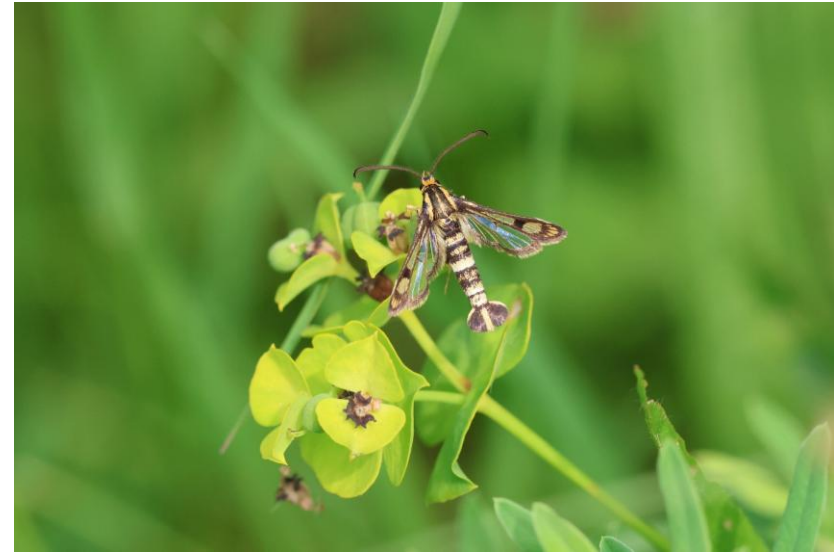
Struinen door Stalberg met natuurgids Henny

Op zondag 31 mei vertrekken we met 7 natuurliefhebbers vanaf de parkeerplaats bij de Jachthut Op den Hamer in Wellerlooi. We steken de drukke Rijksweg over en nemen een trapje omlaag naar het natuurgebied Stalberg. We struinen rond door de ruige natuur langs de Maas. Onze gids vertelt dat het gebied wordt beheerd door Konikpaarden en Galloway runderen, we zien geen van beide deze zondagochtend.

In de late middeleeuwen was de Rijksweg tussen Venlo en Nijmegen lang niet zo'n veilige route als nu. Hier was het jachtgebied van de Roofridders van Stalberg. Vanuit hun strategisch gelegen burcht op de heuvel, waar ze zicht hadden op zowel de rivier als de weg, voerden zij een schrikbewind. Ze legden hinderlagen aan voor konvooien met handelslieden, beroofden hen van hun goederen en namen de reizigers soms zelfs gevangen. Met afgehakte vingers werden dierbaren vervolgens onder druk gezet om losgeld te betalen. De angst die zij zaaiden maakte de roofridders lange tijd tot een ongrijpbare plaag. Maar zoals zoveel rovers, kregen de schavuiten van de Stalberg een lot dat passend was bij het schrikbewind dat zij eeuwenlang voerden. Ze werden uiteindelijk gevangen genomen en een kopje kleiner gemaakt en de beruchte burcht van Stalberg werd met de grond gelijk gemaakt. Een heuvel langs de Rijksweg en de naam van dit natuurgebied herinneren nog aan deze roversbende.

Het kruidenrijke grasland staat er weelderig bij. We lopen er bijna tot ons middel doorheen en we zien heel veel planten die in een stroomdalgrasland voorkomen, zoals: smalle weegbree, duizendschoon, muurpeper en echte kruisdistel. Verder zien we ook: zilverschoon, knoopkruid, gele lis, heelblaadjes, moerasspirea, vijfvingerkruid, rapunzelklokje, echte valeriaan, glad walstro en kruisbladwalstro, akkerviooltje; de belangrijkste inheemse waardplant voor de kleine parelmoervlinder, gewone agrimonie en heksenmelk met daarop de heksenmelkwesplinder. Een prachtige dagactieve nachtvlinder met glasachtige vleugeltjes.

We zien ook een distelvlinder die zich aan het opwarmen is op een aangespoeld stuk hout en in het gras zit de Jakobsvlinder; een opvallende verschijning door de zwarte voorvleugel met twee rode stippen en de rode achtervleugel met de zwarte randen.

de heksenmelkwesplinder

Er staan enkele rietstengels langs het water van de Maas en we horen de kleine karekiet, vanaf het water komt ook de roep van bonte Piet; de scholekster. Vanuit het struweel komt het geluid van de grasmus en de zwartkop.

We zien ook kraailook en dolle kervel, akkerwinde, reukeloze kamille, grote tijm, veldlathyrus; een klimplant met goudgele bloemen en de stinkende ballote met lichtpaarse lipbloemen en een sterke onaangename petroleumgeur, die je goed waar kunt nemen als je wat blad tussen je vingers fijnwrijft.

Aan de overkant van de Maas zien we een steile oever en onze gids vertelt dat daar een kolonie oeverzwaluwen nestelt. Hopelijk wordt hun rust in de toekomst niet verstoord, want er komt een uitbreiding van Recreatiepark Kasteel Ooijen, met drijvende villa's en een jachthaven. We lopen verder en zien beemdkroon (*Knautia arvensis*), uitbundig in bloei. De hoofdjes van deze plant uit de Kamperfoeliefamilie, vallen op door hun lichtblauwe tot lila kleur. Deze meerjarige plantensoort staat vooral in de wat meer soortenrijke gras- en hooilanden in het rivierengebied. We gaan op zoek naar de knautiabij en het lukt ons warempel om ze te vinden. Er is nog iets bijzonders te vertellen over de beemdkroon. Na de bevruchting ontwikkelt het vruchtbeginsel zich tot een nootje met een mierenbroodje dat mieren aantrekt die vervolgens het broodje met het nootje naar hun nest verslepen en zo vindt de verspreiding plaats.

Onze gids wijst ons deze ochtend op verschillende soorten insecten, zoals een groefbij, die in uiterlijk en gedrag lijkt op een zandbij. Groefbijen verzamelen het stuifmeel ook aan hun achterpoten en graven hun nesten ook in de bodem. We zien een rozenkever, de gevlekte smalboktor, de gewone snipvlieg, Het zwartpootsoldaatje is een nuttige rover, zijn dieet bestaat voornamelijk uit kleine insecten, met name bladluizen, maar ook larven eten wormen, kleine slakjes en soms jonge plantenscheuten.

OP de poelruit zit de gouden tor (*Cetonia aurata*), dit is een opvallende, goudgroene kever van ongeveer 2 centimeter. Hij is op zoek naar stuifmeel en nectar, wat typisch is voor zijn dieet tijdens zonnige zomerdagen. Op verschillende plekken in het gras zit de grote groene sabelsprinkhaan, deze sprinkhaan eet voornamelijk insecten zoals vliegen, rupsen en larven. Ze worden vastgegrepen met de stekelige voorpoten en vervolgens door de sterke kaken in stukjes geknipt. Sabelsprinkhanen danken hun naam aan de licht-gekromde, zijdelings-afgeplatte legbuis van de vrouwtjes, die lijkt op een sabel.

We zien ook het akkervergeet-mij-nietje en het groot warkruid, dit is een parasitaire, eenjarige plant die behoort tot de windefamilie. De plant heeft een dikke draadvormige, groen- of geelachtige, meestal rood aangelopen stengel. Bladeren en wortels ontbreken. Groot warkruid dringt met zuigorgaantjes de waardplant binnen. Hiermee onttrekt de plant aan de waardplant de benodigde voedingsstoffen en water.

Verder staat er gewone ereprijs, gewone smeerwortel, grote kaardenbol en de Griekse alant; een imposante overblijvende exoot die vooral langs waterkanten voorkomt. De plant is al eeuwen geleden door de mens ingevoerd voor medicinaal gebruik.

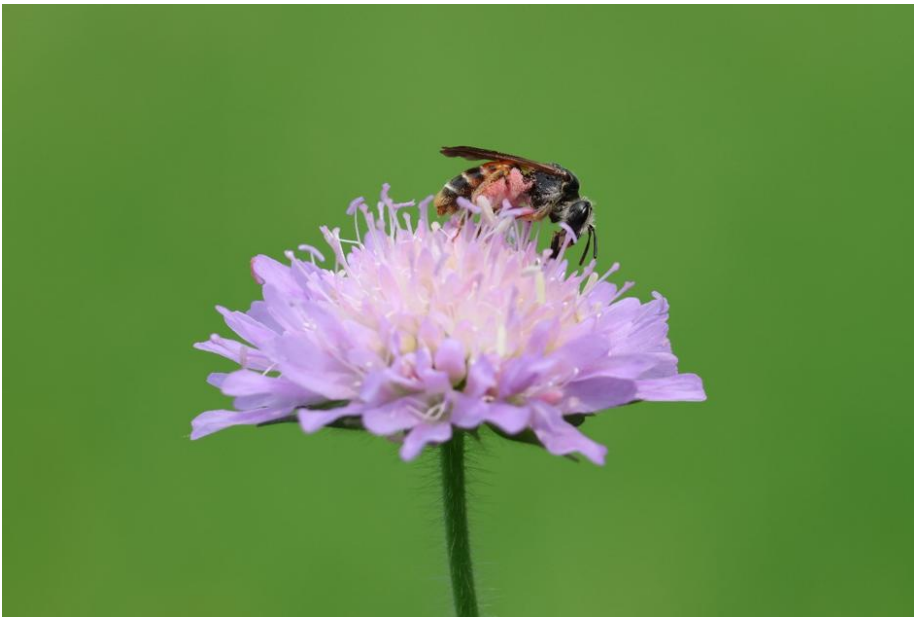
Af en toe komt de zon even tevoorschijn en met de zon komen ook de vlindertjes, we zien het Icarusblauwtje en de klaverspanner een dagactieve nachtvlinder die goed te herkennen is aan het netwerk van donkerbruine adertjes en dwarslijnen op de vleugels, waardoor hij op een schaakbord lijkt. Rond 12.00 uur zijn we terug bij ons beginpunt, we bedanken onze gids Henny voor de leerzame ochtend!

Tekst: Els

Foto's: Suzanne en Laurie

Foto: Suzanne: Struinen door de Stalberg

Hoe herken je een primair nest van een Geelpoothoornaar(*Vespa velutina*)?

Een primair nest of embryonestje van de Geelpoothoornaar, - de nieuwe naam voor Aziatische hoornaar -, is het eerste, kleine voorjaarsnestje. Dit nest wordt gebouwd van april tot juni en is te herkennen aan het kleine formaat. Het nest heeft ongeveer de grootte van een tennisbal. Het hangt altijd beschut tegen regen en wind, zoals in schuurtjes, tuinhuizen, onder afdakjes, in houthokken of in holle bomen.

De vliegopening zit bij een primair nest altijd aan de onderkant. Het nest zelf is gemaakt van gekauwd hout (cellulose), en de binnenkant bestaat uit larven en poppen in hun zijden cocons. Het heeft een papierachtige structuur met vaak een patroon van dunne, golvende lijnen. In deze beginfase vind je hier doorgaans alleen de koningin en haar opgroeiende broed; de eitjes en larven van de toekomstige werksters.

Wat te doen bij een vondst?

Raak het nest niet aan en ga het niet zelf verwijderen. Het is belangrijk om de locatie van het nest direct te melden. In Nederland kun je hiervoor terecht op het platform Waarneming.nl of via

<https://www.meldpuntaziatischehoornaar.nl/>

Je kunt ook een melding doen via de app Buitenveter.

Tekst en foto: Els

